

PARTICIPACIÓ DE LES FAMÍLIES IMMIGRANTS EN ELS CENTRES EDUCATIUS

Lluís Vila,
President de FAPAES

L'escola catalana compta amb 323.334 alumnes matriculats en educació secundària obligatòria. D'aquests alumnes, 38.373 són d'origen immigrant, aproximadament un 12%. Les comunitats amb més presència són la llatina amb 9.875 alumnes, seguida de la magribina amb 9.181 (294 més amb Algèria), la romanesa amb 3.318 i la xina amb 3.128. Després li segueixen la pakistanesa amb 1.583, etc.

Una prèvia: cal distingir entre diferents nivells de participació de les famílies, tant immigrants com no, al centre educatiu.

- La participació merament d'acompanyament dels seus fills i filles a la porta del centre escolar, en les etapes primerenques és majoritària, i de parlar amb altres famílies.
- L'acompanyament en la seva etapa escolar assistint a les reunions de centre, de tutoria, ajudant amb els deures, etc.
- Una implicació activa en la vida comunitària del centre, participant en activitats, implicació en l'AMPA, etc.

Cadascuna de les modalitats de participació anteriors té els seus matisos i variants.

La participació de les famílies no és homogènia. Són les més properes a la cultura escolar i aquelles amb estudis superiors les que més participen i, per contra, **les famílies més desfavorides, immigrants i minories ètniques, tenen una participació molt menor**. També es constata que a major edat dels fills menys participació.

En part, el nivell d'implicació, dependrà de les dinàmiques relacionals amb les altres mares i pares i amb el mateix centre.

Hi ha una sèrie de barreres que fan que les famílies immigrants no participin plenament de la vida escolar dels seus fills i filles:

- **Lingüístiques:** La manca de coneixement de l'idioma és una barrera per a moltes famílies.

El primer hàndicap idiomàtic és l'acompanyament dels fills i filles a fer els deures.

Assistir a les tutories pot suposar un problema per als pares i les mares que no entenen bé o tenen dificultats per comunicar-se en l'idioma local. En molts casos eviten participar en aquestes reunions. En alguns centres la solució que han trobat és fer la tutoria conjunta amb els alumnes perquè vagin traduint el que els explica el tutor.

Aquesta dificultat idiomàtica limita les relacions amb els altres pares i mares, afavorint cercles tancats que difícilment s'interrelacionen amb la resta.

La comunicació com les circulars, mails, butlletins de notes... haurien de trobar una fórmula perquè arribin a les famílies amb dificultats idiomàtiques i que entenguin la informació que se'ls transmet. Millorar les tutories i la seva freqüència podria ser una opció.

La comunitat educativa s'ha de dotar, necessàriament, de mitjans per poder donar solució a aquestes famílies amb dificultats idiomàtiques.

- **Culturals:** Les diferències entre els valors, usos i costums de la societat d'acollida i els de l'originària.

El tabú cultural, en alguns països, no permet la integració plena de la manera que estem acostumats. De vegades hi ha una autocensura a la participació perquè la família no veu de bon grat que s'impliqui en una activitat que exigeix molta dedicació i interactuar amb persones del sexe oposat.

En aquest cas la participació ha d'estar molt enfocada a integrar aquestes sensibilitats i buscar espais de confort perquè aquestes famílies puguin participar, en la mesura del possible, en la vida comunitària del centre.

- **Institucionals:** Vine la figura del docent com algú llunyà i el centre escolar és un espai que els és estrany.

En l'àmbit institucional dels equips docents, PAS i AMPA han d'incidir de manera efectiva i immediata per canviar aquest paradigma i que les famílies immigrants se sentin valorades i integrades dins de la comunitat educativa des del minut zero.

En els vestíbuls i a l'entrada podria haver-hi cartells de benvinguda en tots els idiomes de les famílies d'origen que hi ha a l'escola, així les famílies reconeixerien aquest espai com a propi i a elles mateixes com a part d'una diversitat, no com a una excepció.

Els tutors, orientadors i EAP haurien de prioritzar reunir-se freqüentment amb aquestes famílies i coordinar-se amb els Serveis Socials de l'Ajuntament, si s'escau, per conèixer millor les dificultats que tenen, això faria que se sentissin més vinculades al centre. Especialment preocupant és el cas dels MENA que necessiten una especial atenció.

Aquestes famílies haurien de tenir un REFERENT al centre al qual dirigir-(podria ser un pare / mare del mateix origen) que fes de pont amb la direcció pel que fa a mediació i traducció. Recordem que a vegades hi ha barreres idiomàtiques i culturals difícilment superables d'una altra manera. Aquesta mesura també ajudaria enormement als MENA.

Quan les famílies esperen per reunir-se amb el tutor o algú del centre educatiu i no té una sala d'espera, sovint ho han de fer a peu dret en un passadís, sentint-se observades. Això pot generar una gran incomoditat a aquestes famílies.

En tot cas, **fer que les famílies immigrants s'impliquin en la vida de la comunitat educativa no deixa de ser un repte.** Un repte que requereix treball constant i, generalment, amb resultats quantitativament pobres.

Què poden fer les famílies immigrants per millorar la seva participació en els centres educatius:

- Anar sovint al centre educatiu, aprofitant que acompanyen als seus fills i filles, i tractar d'estar al dia del qual passa al centre.
- Participar en les reunions de principi de curs, encara que tinguin dificultat amb l'idioma és una bona ocasió per anar amb els seus fills o filles i que ells els hi tradueixin.
- Participar en les activitats obertes a pares - exposicions, Sant Jordi...
- Sobretot assistir a les reunions de tutoria i si hi ha alguna dificultat amb els seus fills o filles no esperar que el tutor els cridi, prendre la iniciativa.
- Implicar-se en l'AMPA. Si hi ha una comissió d'immigració integrar-s'hi o demanar a l'AMPA que la creu.

Què han de fer els centres educatius per fomentar la participació de les famílies immigrades:

- Posar els mitjans necessaris perquè les famílies se sentin part de la comunitat educativa.
- Empatitzar amb les i els referents de cada comunitat i que aquestes els ajudin a apropar els membres de la comunitat al centre escolar fent-se portaveus i transmetent els missatges del centre a les famílies i de les famílies al centre.
- Fomentar la participació d'aquestes famílies en les reunions d'inici i final de curs.
- Facilitar les reunions de tutoria, bé sigui amb l'assistència d'alumnes que els tradueixin en cas de dificultats idiomàtiques, buscant la manera que puguin assistir tots dos pares o que el progenitor que assisteixi se senti còmode si les raons culturals així ho aconsellen.
- En definitiva, tractar de tenir una comunicació fluida i personalitzada per facilitar el sentiment de pertinença a la comunitat.

Què poden fer les AMPA per fomentar i integrar les famílies immigrants en els centres educatius:

- Primer entendre que qualsevol acció que realitzen no obtindrà resultats massius però que les famílies immigrants són un actiu i un valor.
- Hi ha experiències i activitats que s'estan desenvolupant a través de les AMPA que acosten a les mares, principalment, amb l'ajuda de les filles als centres educatius a través d'ensenyar-los l'idioma.
- Altres AMPAs utilitzen una xerrada semi informal, amb alguna persona de referència de la seva comunitat al voltant d'una taula amb te i pastes i a partir d'aquí es tracta d'apropar a aquestes famílies a la comunitat educativa.
- Les AMPA han de preveure les dificultats econòmiques d'algunes famílies, immigrants o no, i tenir quotes més reduïdes o altres modalitats d'associat per a aquests casos i esforçar-se a afavorir que membres d'aquests col·lectius puguin participar en igualtat de condicions a la de qualsevol altra família.

Entre tots els actors de la comunitat educativa cal generar una cultura de la participació. Per a això cal millorar la formació, la informació i el marc relacional amb aquestes famílies.